

CAP. III.

De Studio Physico.

S. I.

SCIENTIÆ NATURALIS sive
 PHYSICÆ studium cum non mi-
 nus jucundum, quam utile sit, omnibus
 omnino honestæ doctrinæ cupidis
 commendari debet. Quid enim ju-
 cundius, quam mundi hujus aspectabi-
 lis partes & varia corpora, horumque
 seriem atque connexionem inter se
 contemplari elegantissimam? Quid
 magis animum hominis, præsertim
 Christiani, afficit, quam explorare cu-
 jusque corporis vires, quibus Creator
 sapientissimus & benignissimus quod-
 que ad usum hominum instruxit? Ma-
 gna illa quatuor corpora, quæ Elemen-
 ta dicuntur, animatis & inanimatis in-
 serviunt: inanimata vivis, inter viva
 stirpes & plantæ animalibus, inter ani-
 malia pecudes homini; ita ut propter
 hominem universa corpora Deus; ho-
 minem

minem vero propter seipsum produxisse dici queat.

§. 2.

Utilitatem Physicæ doctrinæ quisque in aliis studiorum generibus deprehendet. Qvi se Medicinæ studio destinavit, is ab hac scientia studium suum ordiri debet. Quia, si naturæ corporis humani, illa parte, qua laborat forte morbo, opitulari vult; non tantum fabricam corporis humani, temperamentum hominis, & seriem causarum atque effectuum naturalium nosse convenit; sed oportet quoque vires rerum naturalium, unde in triplici naturæ regno, animali, vegetabili & minerali, medicamenta præparari solent, scire. Si quis morali aut juris studio incumbit, tum animæ nostræ naturam, facultates ejus, functiones & affectus explorare; tum etiam corporis humani partes vitales, & quid eas lædat, vel imminuat, nosse maximè conducit. Usus ejus in jurisprudentia uberiorem, *Pauli*

616

lus Zachias, Medicus Romanus, in Quaestionibus Medico-legalibus ostendit.

§. 3.

Majorem adhuc utilitatem ex Physica percipit Theologus, qui S. Scripturam interpretari, aut bonitatem, sapientiam atque potentiam Dei infinitam, ex lumine naturæ declarare fatigat. Has enim virtutes nullo efficaciori argumento, gentilibus demonstrari posse, nisi ex machinæ hujus mundanæ visibilis compage, & corporum in ea comprehensorum magnitudine, pulcritudine, artificio & conservatione, ipse gentium Apostolus *Rom. I. 19. 20.* docet. Quem usum illa in expositione tum historię creationis, tum multorum aliorum S. Scripturæ locorum; imprimis *Job. XXXVII. usque ad XLI. cap.* item in locis prophetiis & parabolis *Matth. XIII. v. 7. & 1. Cor. XV. v. 36.* seqq. præstet; peculiaribus commentariis certi autores ostenderunt: ut *Valesius in Philosoph. Sacra; Danaus*

in *Physica Christiana*, *Johannes de Mey* in *Commentariis Physicis*, quibus loca aliquot selecta V. & N. T. illustrat, *Vossius* de *Theologia gentili*, *Valentinus Henricus Voglerus*, in *Commentario de Rebus naturalibus ac medicis*, in *scripturis sacris*; *Sam. Bochartus* in *Hierozoico*, *Ernzius* in *historia Animalium*, quæ cum eruditis nostri collegæ honoratissimi *L. Cypriani* commentariis prodiit, *Bartholinus* in *Arboreto Biblico*, nec non tractatu de *Morbis Biblicis*, & alii.

§. 4.

Enimvero cū ut olim, ita nostro tempore, *Physicorum* certæ existant *Sectæ*; ita ut alii sint *Peripatetici*, alii *Cartesiani*, alii *Helmontiani*, alii *Sperlingiani*, alii denique *Ecleſtici*; tironi *Physicæ* svaſerim compendii alicuj9, ut *Sperlingii*, *Sturmii*, *Bartholini*, *Sengverdi* aut similis lectionem, quæ & futuro *Jcto* & *Theologo* usum præbere potest. Si vero quis sese præparat *Medicinæ* studio, illum *Physicæ Cartesianæ*, *Helmontianæ*

B

næ

næ & Democriteæ peritum esse oportet. Quia Medici recentiores horum Physicorum fundamentis, multas assertiones superstruere solent. Itaque *Joh. de Raai Clav. Philos. Natural.* seu *introductione ad Naturæ contemplat. Aristotelico-Cartef. Jacobi Robaulti, Sengverdi, Du Hamel, cl. Sturmii & similibus Cartesianorum recentium commentarii Physici cum ipsis Cartesii scriptis evolvi possunt. Democriti Physicam Gasfendus, & Joh. Chrysofostomus Magnenus in Democrito Revirescente exposuerunt. Helmontii principium de Aqua Dominus Boyle, nobilissimus Anglus declaravit & defendit. Ex Aristotelicis & Scholasticis Jaccheum, Zeisoldum, Toletum, Pererium, Zabarellam, Conimbricenses & Ruvionem aliqui commendant. Sed horum & similibus mentem breviter & perspicue tironibus B. noſter Thomafius in ſuis Dialogis Phificis expoſuit, & quandoqve, adſperſis recentiorum Phificorum ſententiis, correxit.*

rexit. Præstat in hac scientia ἐκλεκτικὸν
 esse, quàm se uni tantum magistro man-
 cipasse; inprimis cum seculi nostri cu-
 riositas, variis quippe adminiculis in-
 structa, subinde nova, veteribus igno-
 rata aut quæ incredibilia visa sunt, dete-
 xerit. Clariss. *Sturmii* Physica Eclecti-
 ca præ ceteris hic commendari mere-
 tur.

CAP. IV.

De Studio Mathematico.

§. I.

MATHESIS, quæ τὸ ποσὸν καὶ πη-
 λίκον, *quotum & quantum* h. e.
 numerum & magnitudinem, vel una
 voce, *quantitatem*, quatenus a materia
 singulari & sensili abstracta est, consi-
 derat; dividitur in *puram & mixtam*.
 De utraque, ductu *Gerh. Joh. Vossii* libr.
de universæ Matheseos Natura & Con-
stitutione, pauca disseram. v. *Sturmii*
Mathesin Enuclatam & Medicinam
Mentis illustris Domini a Tschirnhaus,
p. 242. seqq.

B 2

§. 2.